

PRAVICA

Glasiló krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nebrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četril leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

L. — G.

Dete, uči svet ljubiti!

Dan vedno enakega dela se je zopet ustavljal pri jaslicah z božjo Materjo in božjim Sinom. Za par ur odloži naša duša kladivo, ki ga v delu dviga, odloži svinčnik, s katerim računamo donose dela, in se spomni, da je »duša« in ne samo mati redilnih, denar donajočih misli. »Duša« — ki je ustvarjena za blaženost, za blaženo gledanje in umetnost. In za najbolj blaženo izmed vseh umetnosti, da gradi sveto-častiljive jaslice.

Odkar je cesarica sv. Helena jasli Kristusa ogrnila s srebrom in marmorjem, in posebej še odkar je sv. Francišek prenesel ta biser krščanstva iz veličasti svetišča v vonj in čar nočno sanjajočega gozda, obdaja jaslice pobožno mišljenje in ustvarjanje. Tu gradi vsako leto na novo svoj »Bellehem« otrok s komaj se probujeno domišljijo, tam umetnik z dozorelo, bogato umetnostjo. In kdor sam nima talenta in časa, pohiti v tih kotiček cerkve, kjer nam kažejo cerkvenikove roke svoj »Bellehem«. Izza vseh teh jaslic pa nas vedno pozdravlja edina, sveta noč, ki nam jo je oznanil prerok z besedami: »Glej, Dete nam je rojeno in Sin nam je dan!« (Iz. 9, 6.) Pozdravlja nas, živa in vendar vedno enaka, kakor stoji pred nami celo življenje Odrašenika v svoji enkratnosti, ki se ne izpreminja. Mi pa prihajamo leto za letom s svojimi menjajočimi se čutili in potrebami. Kar nam je življenje teže naložilo, kar duh časa naši duši vdihnil, vse to prinesemo k božjim jaslicam — in tako se nam jaslice, vedno iste, razodevajo vsako leto v novi luči.

Ako gledamo po raznih umetnostnih razstavah in galerijah jaslice, kakor nam jih predstavlja stara, nova in najnovejša umetnost, uvidimo, da se kraljestvo umetnosti in kraljestvo resničnosti vedno ne skladata. Saj se umetnost tako rada in lahko dvigne v kraljestvo poveljanja — medtem ko se trda resničnost duši v bedi. Pozdravljajo nas jaslice in hlevci, ki so navidezno siromašni; a takoj vidimo, da jih uboštvo ne tare preveč. Uboštvo samo na sebi tako trdo, postane sladka poezija! In mi, ki gledamo te umetne jaslice, smo res osrečeni z ljubko nežnostjo, a ogoljufani za bridko resnico. Ta »mrz« ne zebe. Te »jasli« ne tišče preveč; ta »slama« nima bodic; to »ubogo« Dete — skoraj bi mu bili nevoščljivi; na vsak način je ne bi radi videli v pustih, meščanskih prenočiščih Bellehema. To »uboštvo« nas dela vesele in poetične — in bi nas vendar moralo pretresti in napolniti s sočutjem in z občudovanjem! Ako vse po resnici preudarimo, bi bilo za nas potrebno in koristno, da bi na svetli večer vsaj enkrat šli iz zakurjenih sob od božičnega drevesca in domačih jaslic v tiste dele mesta, kjer prebiva živo siromaštvo in razjeda svoje žrtve, kjer v resnici trpe bratje in sestre Deteta, ki nam je rojeno, in Sina, ki nam je dan. V sedanja prenapolnjena in zasilna stanovanja! V družine, ki jim manjka najnujnejša hrana! K skritim siromakom! K zapuščenim materam! K pozabljenim vdovam! K starim ljudem, ki jim je boj in trud življenja izmožgal življenjske sile! — V grozno kraljestvo resničnega uboštva! Kjer tudi na sveti večer ljudje stradajo in duša zmrzujejo! Potem bi vsaj vedeli, kaj se pravi biti ubog in kako je moralo biti pri srcu ubogemu Detetu iz Bellehema.

Tako se bomo naučili spoznati, kakšen čut nam vzbuja uboštvo iz Bellehema: ne da čuti ob jaslicah naše srce samo blaženo radost, ampak tudi dobrovoljno usmiljenje. Usmiljenje, ki ima sočutje tudi s tisko drugega, »nepoznanega«. Usmiljenje, ki ob veselem božičnem drevescu ne pozakusa pozabiti bede množice, v katero je narode brezsrčno obsodil danes še vsegamogočni gospodarski sistem. Usmiljenje, ki ne more ljubljence svojega naročja prej obdarovati, dokler ni pomagalo otroku tujega uboštva, da užije vsaj majhno, kratko božično veselje, preden se mora zopet potopiti v dolgo leto odpovedi in pomanjkanja. Usmiljenje, ki se ne upa prej priti k ubogemu božjemu Detetu, dokler ni njegove sotrpine, »nedolžne otročiče« nezadolženega uboštva po možnosti potolažilo. Še le, ko bo krščansko usmiljenje prepojilo darežljivost udobno živčnega sveta, bo smel ta svet izgovoriti zelo priljubljeni, toda dvorezni stavek, da je bilo po uboštvu Kristusovem vse človeško uboštvo pobožanstveno. Brez tega bi bila taka beseda kruta brezmišelnost in hladni zasmeh — ena izmed tistih nepotrebnih besed, ki jih bomo morali nekoč silno drago plačati. Še le tedaj, če smo s Kristusom po svojem lastnem uboštvu ali po lažanju tujega uboštva na svojem lastnem telesu čutili, kaj se pravi biti ubožen, smemo začeti govoriti o blaženosti uboštva. Da, blagor vam, ki darujete! Zakaj dajati je bilo vedno bolj blaženo kot sprejeti! Blagor vam, ki ste obdarovani! Zakaj niste več samo s Kristusom ubogi, vi ste po Kristusu živo in enako člani združeni z vašimi bolj srečnimi brati! Blaženo potem, ti sveto, krščansko uboštvo, ki združuješ z vezjo ljubezni sovražne si brate, uboge in bogate, v delih miru!

Edi Kocbek:

Razodetje.

Vsa velika zemlja se je sklonila vase in je vsa otroška pod zimskim belim cvetjem in moje srce, ki je še manjše, je okrašeno s prečudnimi rožami in bi vam rado povedalo svetončno besedo:

Nocoj smo bratje in sestre v Gospodu! Nekoč, ko smo hodili po stopinjah matere in očeta, ko smo doumevali prve besede in slutili nove pokrajine, ko smo razbirali skrivnosti ob toplem ognjišču in tvorili tibo življenje družine, takrat smo bili vsi nekaj časa v Bellehemu. Bili smo dobri in nevidni sosedje svete družine, ki nas je vodila vanjo bela in trpeča materina roka. Jaslice v kotu nad javorovo mizo so se preselile v naša mlada srca. Tisti čas od svetega večera do svečnice je dišal po tihem miru, blagoslovljenem kadilu in po rahli besedi. Tako mi je bilo hudo, ko se spomnim tistega božjega sosedsstva in globokih, božajočih pogledov ljudi, ki so doživeli iz adventa eno največjih naših verskih skrivnosti. Zato mi je hudo, ker vsega tega ne morem več tako občutiti, kakor bi radi najbrž tudi vi vsi, bratje moji!

Nocoj, ko razgrinja naš sveteljša noč svoje mehke peruti nad živa in topla človeška srca, nocoj čutim silno oddaljenost od prvega žrtvenika svoje mladosti. Naša mladost je bila povsod enaka. Iz otroških let se je prelilo mlado bogastvo v širne praznote. Enemu so se odprle tiskane in učene bukve, drugemu so se ujele oči med železje in kladivo. Iz baržunastih dni smo prišli v dneve stiske in spoznanja. Prve grenke solze rastočega človeka so oplojevale našo rast, ki je silila pod sonce, kakor cvetoča vinska trta. Nato smo začutili zemeljsko vlago, blato in sive megle. Človek, razklan v svojem srcu, je raste iz nas kakor gigant, pred njega pa je padla rokavica iz višin in ga pozvala na boj. Kakor konoplje smo rastle in kakor lilije so se razvile in nas pozdravile naše sestre. In od takrat je bila dvakrat usodopolna noč krog nas in dvakrat goljufiv dan. Videli smo človeštvo, ki se je razdelilo v dva tabora. Nešteto rodov je valovalo pod belimi in črnimi šotorji in njihovo valovanje je bilo podobno morju pred strašnim viharjem. Spomnili smo se takrat svojih mater in njenih božjih podob ter smo šli med ljudi, ki so nam bili enaki. Kajti vsak človek je bil rojen za pravico ali krivico. Spoznali pa smo in pisano je, da je bolje biti rojen iz pravice za ljubezen, kakor iz krivice za sovražstvo.

Od takrat, ko smo prišli v podstrešna in podzemeljska stanovanja, med visoke sive skale in na kamenite ceste, med led in nevihto, od takrat, bratje moji, je preteklo že precej dni, nešteto krat je že zavihel bič nad našimi hrbti, kletev nas je omamila v oči in dušo, in zemlja se je zavrtela že petkrat, desetkrat ali dvajsetkrat okoli solnca. Doživeli smo pomlad, eno bridkejšo od druge, poletje s trpečim telesom, jesen s trpečo dušo in zimo, ki je kakor bela preproga pred božičem. Ustavili smo se pred njim in nismo vedeli ne kam ne kd. Kakor deca smo se raznežili in iskali smrekovega zelenja in bisernega nakita. V srcu smo našli odmev davnolepe besede Bellehem in se spomnili sija, ki je plaval nad družinami naših staršev.

Nocoj so odprta v nas vsa okna in vrata, vse skrivnosti so se razodele kakor vonji slovenskih rož, in od daleč prihaja veličastno pritrkavanje svetnočnih zvonov. Radi bi bili polni kakor žitnice in čuječi kakor svetli pastirci. Toda v srcu je tegoba in treba bo silne moči, da se dvignemo na tisto višino, kjer smo vsaj en večer bratje in sestre.

In že vidimo sliko, ki razodeva vedno jasnejše poteze. Neštete množice vidim zopet, ki iz lakote in žeje pričakujejo. Čakajo in streme tudi njihove navidez mrtve duše. Vsak trpin na cesti ča-

ka. Vsaka žena v nemiru čaka. To je silno pričakovanje. To je Advent. Vse naše ubogo in težko življenje je Advent. O, kako skrivnostna beseda je to za nas. In že vidimo zvezo z našim definstvom. Ni več praznote božjega obiskanja. Naša preteklost zakopana v saje in olje in stroje se je dvignila kakor rastoče seme in zavpilo po blagoslovu. V trpljenju rojeni, v trpljenju živeči, v trpljenju pričakujoči.

Zato bratje, nikar ne ločimo praznike od delavnika. Včasih je v naših dušah praznik, ko ga drugi ne občutijo, nocoj je pa praznik človeštva, ki ne sme biti praznik solzavosti, ginjenosti in brezskrbnosti. Nocoj se je razodelo vse, kar nam je treba za na pot. Po širnih kontinentih, na vozečih se ladjah, pod zemljo in nad zemljo zvone zvonovi in igra godba. Ljudje so se vzbudili iz vsakdanjosti, nasmehnili se en sam večer in uživali lepoto. Toda povem vam, da nima vsak pravice biti nocoj vesel. Samo tisti naj odpre nocoj vsa vrata, pobere pajčevino s kotov, samo tisti naj napravi sneženo gaz daleč od doma, samo tisti naj postavi na okno drobno lučko hrepenenja, ki je živel vse dni in večere in noči ob pričakovanju. Bratje, ni spoznal vsak Adventa. Zato tudi ne more spoznati božiča.

Ali ljubite Boga, bratje? O, saj ga morate! Saj nam je dal življenje, saj nam je izročil dušo, da jo živimo kakor ovčko, kadar se bo razodel v obiskanju. Nam revnim in nesrečnim, bolnim in žalostnim, obupanim in žejnim naj bo toplo vsaj nocoj pri srcu. Morda nas zebe nocoj? Ni preмога in drv, ni jaslic in belih potic, toda bratje moji, vsaj v dušo naj nas ne zebe. Tam daleč na bellehemskih poljanah so pastirci zažgali ogenj. Grejejo se in veseli so, kakor da čakajo. Revni so in revnim se je Bog najprej razodel. Ni nocojšnjega praznika brez otrok, brez beračev, brez sužnjev, brez zapuščenih, brez brezdomcev, brez grešnikov, brez izgnancev. Morda je kdo med nami, bratje, ki nima nitji prenočišča. Naj prislubne v sveto noč in naj čaka povelja. Naj se vzdigne kakor glasnik in naj moli veselega srca. Toda gorje tistemu, ki njegova duša nima prenočišča. Njegova vera nima žrtvenika, njegovo upanje nima sidra in njegova ljubezen je umrla nad lastnim ledenim srcem. Mnogo je takih med nami, ki pa niso krivi tega vsega. Zato jih primimo za roko, dajmo jim lep pogled, globok in topel kakor samega Boga. Vemo sicer, da so tam odzad zavriščale večše nocojšno noč, toda božje znamenje je nad človeškim znamenjem. In božje znamenje je to:

Ne kolnite in ne govorite glasno nocoj. Dvignite zastore, da se bodo videli majhni in slabotni, nesebični in tihi. Pojdite in iščite tako dolgo, da boste našli nizko stanovanje, morda v baraki, morda v kleti, ne ustrašite se gnusobe in nereda, marveč stopite v vlažno sobo, ki je kakor jetniška celica in ki je razsvetljena kakor mrtvašnica. Naj vas ne ustraši čuden vzduh, marveč stopite naprej in poklekните pred družino, ki je vsa bolna in zavita v cunje in pozdravite v ubogih ljudeh spomin na neznanlo judovsko družinico, ki je begala okrog Bellehema kakor plaha golobica.

Bratje! Ni nocoj glavno to, da postavimo jaslice in ovenčamo v gozdu zraslo smrečico. Glavno je spoznanje Kristusovega rojstva. Glavno je spoznanje našega prerojenja v božjem otroku. Božič ima v sebi silno moč. Nikdar ne sme biti zgolj spomin, marveč življenje. Bog se je združil s človeštvom na skrivnosten način in se razodel ubogim. To je prelom vse naše zgodovine. To je žaromet, ki je razgibal ljudstva. Mi nosilci svetovnega gorja, poslušajmo! Nam velja vse to, kar se je zgodilo. Bog je naš zaveznik. Ne pustimo

se uspravati, ne pijmo sentimentalne ljubezni, ne uživajmo rožic in godbe, marveč vzljubimo s krepko ljubeznijo kraljevsko in božjo pravico. Božič ni praznik samotne tihe duše, božič je praznik človeštva.

Bratje in sestre! Otroci božji smo. Majhni smo in neznatni med velikimi in

bogatimi. Toda nič ne marajmo. Majhni in revni so vedno stebri bodočnosti, kajti močni in silni so, če se rodi iz njihove srede božič, praznik ljubezni in pravice.

Zato, bratje, rajajmo s kladivom v roki!

Našli smo pot v Betlehem!

Političen pregled.

V Belgradu.

Narodna skupščina se je 14. t. m. sestala. Soglasno je bil sprejet zakon o zrakoplovstvu. Namesto radikala Zeljkoviča, ki je bil izvoljen v bihaškem okraju, je prišel v skupščino zemljoradnik Drljača. — Izenačenje davkov je še vedno glavna točka, vse druge stvari so precej potisnjene v ozadje. Proti dohodnini so se izjavili že skoro vsi parlamentarni klubi. Vlada pa vztraja na tem, da se izenačenje davkov izvede, na kakšen način — to pa prepušča v meritorno sklepanje vladnim poslanskim klubom. — Radič, Pribičević in Žerjav so se znašli skupaj pod zastavo seljačke demokracije in obljubljajo, da bodo na vsak način prišli do vlade magari — z revolucijo. Kakšno je to prijateljstvo, moremo sklepati iz tega, da so si bili ti možje pred letom dni še največji nasprotniki. — Vukičević se je razgovarjal z muslimani oz. dr. Spahom, in sta se sporazumela glede skupnega dela v skupščini in tudi v Bosni in Hercegovini. Demokratom Davidovičevega kova to ni povsem po volji.

Ljubljanska oblastna skupščina.

Ljubljanska oblastna skupščina se je 14. t. m. sešla na drugo zasedanje. Soglasno je sprejela predlog za izpopolnitev slovenske univerze in za zgradbo lastne vseučiliške palače. V ta namen je v oblastnem proračunu določen znesek 1 milijon dinarjev. — Oblastni proračun za l. 1928. znaša 60,438.575 Din stroškov in ravno toliko dohodkov. Stroški so v glavnem razdeljeni sledeče: splošna oblastna uprava 2,991.000 Din; deželna kultura 9,719.400; javna dela in deželno imetje 12,729.000; obrt in trgovina 925 tisoč; zdravstvo in socialno skrbstvo 28,874.175; prosveta 2,500.000; dolgovi 1,500.000; razni stroški in proračunska rezerva 1,200.000 Din.

Za kritje teh stroškov določa državni proračun približno 25 milijonov dinarjev; ostalo se bo pokrilo z naslednjimi davščinami: 25 odstotno oblastno določilo k državnemu davku na dobiček družb, zavezanih javnemu polaganju računov, ki se odmerjajo po bilanci; s 50 odstotnim pribitkom na državno takso od vstopnic za kinematografske predstave; z oblastno davščino na nočni obisk javnih zabavišč in okrepčevališč; z oblastno na javne plesne prireditve; z oblastno določilo k državnemu trošarini na opojne pijače; z oblastno takso na motorna vozila; z oblastno takso na produkcijo premoga.

Proračun je bil nato odkazan finančnemu odseku v pretres. Nekatere stvari so se nekoliko spremenile, bistveno pa je ostal proračun isti.

Dne 19. t. m. se je skupščina zopet sestala. Predložen ji je bil v razpravo

proračun, ki ga je večina v odseku sprejela. Demagoško pisanje nasprotnih časopisov se je pokazalo sedaj v pravi luči. Razprava o proračunu se nadaljuje.

Mariborska oblastna skupščina.

Oblastna skupščina v Mariboru se je sestala 19. t. m. Proti ukinitvi in za izpopolnitev slovenske univerze so glasovali vsi poslanci, tudi Hrvati in dali s tem Radiču zaslužno zausnico. — Predloženi proračun za leto 1928. znaša 52,287.863.25 Din izdatkov in 52 milijonov 172.171.50 Din dohodkov — primanjkljaj 62.691.75 Din. Izdatki so razdeljeni, kakor sledi: Splošna oblastna uprava 2,495.380 Din; oblastna imovina 28,644.789 Din; zdravstvo 21,550.570 Din; javna dela 5,920.181 Din; kmetijstvo 5,595.402.15 Din; socialna politika 288 tisoč dinarjev; obrt, trgovina, industrija 251.000 Din; šolstvo in narodna prosveta 1,000.000 Din. — Za kritje stroškov so predvidene v glavnem sledeče postavke: razne dotacije 8,460.382 Din; oblastna imovina 14,721.817.50 Din; državna dotacija 1,426.510 Din; davki, takse in doklade 1,000.000 Din; taksa na motorna vozila 1,990.000 Din; taksa na kino vstopnice 500.000 Din; trošarina na pivo 3,400.000 Din; trošarina na pivo 3,400.000 Din; trošarina na žganje 800.000 Din; trošarina na špirit 3 milijone 600.000 Din; trošarina na vino 2,479.462 Din.

Demokratsko časopisje vpije, da se bo s temi novimi davki ljudstvo popolnoma izsesalo in kakor da bi imelo biti konec sveta. Ako pa pazno premostrimo vse te nove davke in doklade, vidimo, da pri tem ne bosta prizadeta ne delavec ne kmet, ampak kapitalisti. Treba pa je podvzeti vse korake, da ne bodo ti vse breme prevailili na revno ljudstvo, na delavca in kmeta. Pri tem bi bil v prvi vrsti prizadet naš rudar, štajerski viničar in s temi posredno vse delavstvo. Kdo pa danes pri nas predvsem zastopa interes kapitala, to se je pri tem jasno pokazalo. To je samostojno demokratsko časopisje — »Jutro« in »Slovenski narod«.

Po svetu.

Razorožitev je vprašanje, o katerem se razpravlja že ves čas po vojni. Še na vseh konferencah, kjer so prišli skupaj diplomati, se je o tem govorilo, podudajmo govorilo, vendar do kakih sklepov ni nikdar prišlo in tudi nikoli ne bo, ker to je pesek ljudstvu v oči. Tudi na zadnji konferenci v Ženevi so o tem razpravljali, pa zopet brez uspeha. Rusi so na konferenci sicer stavili konkretne predloge glede razorožitve, toda gospodje pravijo, da so nesprejemljivi. Sprejemljivi bi že bili, če bi države sploh mislile

na razorožitev. Ali ne bi bilo bolje, da bi ono četrtino vseh izdatkov, katero dajejo po statističnih podatkih države za oboroževanje, porabile v kakšne boljše in plemenitejše namene, ali pa ljudstvu znižale za toliko dušeče dajatve? Kot v poznem vsem tem razgovorom o razorožitvi v Ženevi je pa istočasno prinesla ameriška vlada pred parlament načrt za graditev novih bojnih ladij in določila v ta namen eno milijardo dolarjev! Danes so gospodarji na morju Angleži, Amerikanci, Japonci in deloma Francozi. Večkrat so se že sešli na tako zvane pomorske razorožitvene konference, uspeh teh konferenc pa je bil ta, da so se lepo pogovorile, koliko ladij sme vsaka pomorska sila še zgraditi. Vse to iz ljubosumnosti in strahu ene pred drugo. Ali je to potem razorožitev? Vsaj ne norčujejo naj se ne iz narodov. — Skoro ob istem času, ko so se šli v Ženevi »razorožitev«, je izbruhnila na

Kitajskem nova revolucija. V Kantonu so »od boljševiških agitatorjev nahujskane kitajske proletarske mase« (po poročilih v buržujskih časopisih) pregnale »nacionalno« vlado in se polastile mesta. Temu je sledilo krvoprelitje, ki so ga vprizorili od evropskih držav plačane čete generala Čangkajšeka in vpostavile v Kantonu zopet prejšnjo vlado (ki je na mig pokorna svojemu delodajalcu — velekapitalu, ki ve, čemu plačuje krvoprelitja). Kitajskega kmeta in delavca izrabljajo danes do krvi domači uradniki in gospodarji posameznih pokrajin, ki delajo za interese evropskih mogočnjakov. Zato ni čuda, da se je delovna masa uprla takemu početju in izmoggavanju. Seveda: »od boljševiških agitatorjev nahujskane mase«... — to je treba povedati svetu, da ne bi kdo sumil, da so se izkoriščane mase postavile po robu izmoggavcem. Pa saj je po vsem svetu isto: boljševiki hujskajo, boljševiki se pun-tajo — pravi vzrok je pa vse drugje. Se-

veda, v imenu »nacionalizma« je pa dovoljeno vse: krasti, ropati, požigati, moriti... Nikdo se ne zgraža, vsaj velekapitalistično časopisje ne, saj pobija »boljševike«, in čim manj bo na svetu nezadovoljnežev in takih, ki se gnusnemu početju upajo upreti, tem lepše bo šlo svetovni velekapitalistični človeški družbi žito v klasje. Zato se uprizarjajo in plačujejo pokolji »boljševikov«...

V nemški težki industriji dosedaj še ni prišlo do odločitve. Sestal se je uradni razsodiščni svet, ki je v Nemčiji stalen, in izdal razsodbo, ki naj bi bila nekak kompromis med delavci in podjetniki. Razsodba pa ni za nikogar obvezna in bodo eni kot drugi zavzeli napram njej svoje stališče.

Za nadvlado na Balkanu se bje boj med Italijo in Francijo. Italija poskuša priti do svoje veljave na vse načine. Približuje se tudi Franciji. Z Romunijo zaenkrat še ni nič. Bolgarija se obrača v protitalijansko smer, zato je poskusila srečo pri Madžarih.

Bolgarija je silno revna, vojna jo je pa vrgla še bolj v revščino. Plačevati mora povrh tega še vojno odškodnino. Obrnila se je za posojilo na Društvo narodov, ki pa ne kaže baš dobre volje, da bi ji pomagala. Pri vsem tem pa trpi ljudstvo, bogataši se pa zabavajo kot povsod drugje po svetu.

Naša država je sklenila z Nemčijo trgovinsko pogodbo, ki je bila pretekli teden sprejeta. V kratkem se podpiše tudi trgovska pogodba s Francijo.

V Grčiji preganjajo »komuniste«. Devet poslancev je postavil parlament pred sodišče. Potegovali so se za tlačeno ljudstvo v grški in macedoniji. Seveda smatrajo mogočnjaki to za nedovoljeno, zato v zapor z njimi! Na ta način fabricirajo komuniste kar na debelo. Da bi povsod vladal pravičen in pošten družaben red, ne bi bilo o komunistih niti duha niti sluha.

K pravilniku o delavskih zaupnikih.

V soboto 10. decembra se je vršila v Belgradu ožja konferenca delavskih in delodajalskih zbornic iz Belgrada. Sklical jo je minister za socialno politiko dr. Gosar, da slihi njihovo mnenje, preden izda novi pravilnik, oziroma navodila za volitev delavskih zaupnikov.

Po dolgi in zelo živahni debati je bil v glavnem sprejet načrt, ki ga je izdelal minister dr. Gosar. Po teh navodilih, ki pa bodo veljala le za podjetja, ki zaposlujejo več kot deset delavcev, se volijo obratni zaupniki, če delavci to zahtevajo. To pa celo v slučaju, da se v tem pogledu ni dosegel sporazum med delavci in lastniki podjetij ali delavskimi strokovnimi organizacijami.

Novo je v tem pravilniku to, da so izpadla iz besedila določila, ki se ne tičejo volitev samih, ampak se nanašajo bolj na zaščito zaupnikov. Vendar se s tem stvar bistveno ne spremeni, ker bi se v pravilniku itak ne moglo nič takega določiti, kar ni že v zakonu o zaščiti delavcev. S takimi določbami bi se postavil le v nevarnost ves pravilnik in bi ga upravna sodišča in državni svet označili kot protizakonitega, to je neveljavnega. V kolikor pa so določila prejšnjega pra-

vilnika odgovarjala zakonu, ostanejo še nadalje v veljavi, samo da niso tu ponovljena. Nova pa so zaključna določila, ki predstavljajo nekak kompromis med stališčem delavcev in delodajalcev. Dobra stran tega kompromisa, ki se je dosegel na konferenci 10. decembra, pa je ta, da se ustanova delavskih zaupnikov v obrate ne bo uvedla z borbo in zaostritvijo medsebojnih odnosov med delavci in delodajalci. Obvezno pa bi se zaupniki s pravilnikom itak ne mogli uvesti, ker zakon o zaščiti delavcev ne določa, da bi se zaupniki v vsakem obratu moralj voliti. Ta kompromis, ki ga obsegajo zaključna določila, in stvar niti ni kompromis. To je le izraz stanja, ki ga je ustvaril zakon o zaščiti delavcev ter predstavlja po sodbi ministra dr. Gosarja pot, po kateri se bo ustanova delavskih obratnih zaupnikov polagoma uvedla tudi v obrate, v katerih bi drugače ne obveljala, vse dotlej, dokler ne dobimo novega zakona o zaščiti delavcev, ki bi natančno določal, da se delavski zaupniki morajo voliti v vsakem obratu. Šele sedaj se prav za prav vidi, kolike praktične moči v zaščito delavcev vsebuje toli slavljeni zakon o zaščiti delavcev.

Mirko Avsenak:

Božična pridiga.

Danes ne bom tožil o tem, da nimam na to sveto uro drevesca, niti potice ali vina za jutri. Naj bo, tega ne bom spreminjal, ali pa bom, toda drugič kdaj, pozneje.

Eno čisto drobno besedo bi vam rad dal, čisto majhno za jutri in za vse naprej. Da ne boste jutri, bratje, zadremali v vinu in se raznežili ob drevescu kakor delajo ženske, ki z vetrom žive.

Ne vtonite danes in jutri v čuvstvih sladke ljubezni, ki opaja, ne raztopite se v pozabljenju in odpuščenju, ki vara duše in jemi, moči. Ne verujte njim, ki govore, da je ta noč praznik ljubezni, ki vse zabriše in vsako orožje vtakne v nožnico! Ni, ni, in ne sme biti!

Božič je praznik pravice, praznik malih in njim je namenjena doba, ki prihaja in že bje na vrata. Nam se je rodil Kristus, največji prevratnik vseh dob; nam se je rodil in naš je ves! Pa so nam ljudje s črnimi dušami vzeli vse: tudi Krista, našega, so nam vzeli! Zdaj ga imajo zepretega v svojih hišah in ga častijo z bogokletnimi svečanostmi; mo-

lijo in pojo k njemu iz duš, ki so polne krivice nad malimi in ubogimi! Opajajo se z ljubeznijo in srca preplavljajo z belino nedolžnosti; ako jim pride misel na nje, ki so nizki in trpe, jim pošljejo vina ali meseno klobaso, in še zmolijo kak očenaš, da bi pomirili ta glas. Bratje, vsak naj vrne te darove in naj javi one-mu, ki jih je poslal: »Ne sprejem! Prihaja pa čas in že je skoro tu...« Da, bratje, res je: nikomur ne bomo razbili glav in tudi fabrik ne bomo poglali v zrak... Prihaja pa čas in jih bo pogazil.

Bratje! V njihovih domovih se nocoj onečašča Kristus (morda mislijo, da je še majhen in da si ne more pomagati... Taki smo kakor Kristus: večno veliki!) Naš je bil rojen, zdaj pa so ga proglasili za svojega in ga onečastili med ljudmi. In toliko naših bratov so zastrupili: nise več naši v svojih srcih, ker se ne borijo za sveto pravico, nego, da bi bili kakor oni. Napravimo jim grob, mi pa pojdemo nocoj in očistimo se...

Med njimi pa, ki so onečastili Malega, in med nami ni miru. Bratje, v polni bojni opremi prajnujmo Njegov prihod! Vedimo, da je Mali, ki prihaja v šumenju časa, in ne cdlagajmo orožja, da nas

ne premami vino, sladko in ljubezni in laži polno! Da nas ne najde nepripravljene Ono, kar prihaja in je že blizu...

V vinu in v mesu in v požrešnosti naši je ono, kar ovira in zadržuje prihod Njegov. In še je v naši zlobi, da se ne ljubimo med seboj. Pa nam vse to dajejo oni, ki so onečastili Kristusa, našega Kristusa. Zdaj pa nam ponujajo zopet isto: vino in meso in ljubezni in mir in spravo... Bratje, ne sprejmite! Med njimi in nami sprave ni...

Toda naj gre nekdo od nas kot glasnik po njihovih domovih in naj reče: »Bratje, bogati in krivični, vi očitni grešniki, bodite mirni in varni nocoj! Nihče ne bo udaril to noč. Vendar pa smo budni in naši stražni ognji gorijo; orožje je blizu nas in sveto to noč prajnujemo v pričakovanju. Bratje krivični, kdaj boste v svojih dušah našli moč, da boste premagali svojo zlobo?... Mi čakamo in pripravljene so naše roke za objem. Vse do takrat pa se bomo borili, borili, da nas ne stre zloba, ki je v vas.«

In ko se bo vrnil, naj vsi zapoje bojno pesem kakor borci v svetišču. Niti z mehko ljubezni niti s težkim vinom,

nego z bojno pesmijo obhajmo ta večer. In z molitvijo, da bi bili čisti borci!

Še enkrat, bratje: V polni bojni opremi prajnujmo prihod Malega, ker morda nocoj dobimo njegov blagoslov in posvečenje.

Weismantel — P. Angelik:

Sveta noč v Greču.

Bilo je leta 1223, ko je prišla nad mestece Grečo v Italiji, severno od Rima v Sabinskih gorah, zima s tako ostrojtjo in grenkobo, kakor jo že dolgo niso pomnili. Kajpada bogatini v svojih bleka polnih palačah, kaj so ti vedeli o stiski tega mraza? — Toda ubogo ljudstvo mnogih, premnogih beračev in postopáčev na cesti, te je grizel mraz kakor popadljiv pes. Koliko se je klelo v onih dneh po ponočnih ulicah Greča, in marsikdo izmed bogatinov, ki so hodili v debelih kožuhih za svojimi služabniki, ki so šli pred njimi z bakljami v rokah, se je dne dni v prsa zaboden ločil od sveta. Drugi dan pa so šli biriti in vojski bogatinov po ulicah Greča ter so izbičali postopáče venkaj iz mestnega zidovja. To je bil boj siromakov proti bogatinom, in

Jugoslovanska strokovna zveza.

GOSPODARSKI ODSEK JSZ.

»Zena z zaprtimi očmi.« Roman, katera je izdala Jugoslovanska strokovna zveza v obliki lične knjige, je vzbudil že kot podlistek v »Pravici« velikansko zanimanje. Knjiga se dobi za 20 Din pri vseh podružnicah JSZ, v Ljubljani pa v knjigarnah in pri Jugoslovanski strokovni zvezi na Starem trgu 2, I. nadstropje. Ker je zaloga mala, priporočamo hitro nabavo.

Viničarji.

Strokovna zveza viničarjev priredi dne 31. decembra 1927 v društveni dvorani Sv. Miklavža pri Ormožu Silvestrov večer. Na sporedu so: Pevske in tamburaške točke, deklamacija in bogat srečolov. Začetek ob 5. uri popoldne. Za člane vstopnina prosta, ako se pri vstopu izkaže kot član z izkaznico. Za nečlane vstopnina 2 Din. Dobiček je namenjen najrevnejšim in obnemoglim članom skupine. Zato vabimo vse tovariše in prijatelje, da se tega večera v obilnem številu udeležijo. — Odbor.

Ljutomer. Da je viničarjeva najvišja plača 10 Din, ve že naša javnost, ne ve pa še kako obhajajo viničarji 25 letnice službe pri enem gospodarju. Evo dva slučaja: Vinčar M. Ritonja je nastopil službo Admontskega viničarja leta 1901. V teku 25 let se je postaral in žena mu je oslabela. Zato je v letu 1926. dobil ukaz, naj premeni službo; seveda brez kakšnega priznanja in odškodnine. Viničar Fr. Tomažič je stopil istotam v službo 1. 1902. Seveda se je postaral in oslabil, ker je stopil v službo star 52 let. Otroci so mu večji del pomrli, ostali so ga pa zapustili ter poiskali druge domove. Zato je namesto njega oskrboval viničarju najmlajši sin. S sinom pa je oskrbnik kljub temu, da je le-ta po svojih močeh in v danih razmerah dobro skrbel za vinograd, tako pristransko ravnal, da ni mogel več obstati. Ker na ta način ni mogel več obstati, si je ob 25 letnici moral poiskati drugo službo. Radi oddaljenosti in skromnega prostora (ima le malo sobo s kuhinjo) ni mogel očeta imeti več pri sebi, ga je moral pustiti tujim ljudem v oskrbo. Ti jubileji kažejo, kako poganska je današnja kapitalistična družba, obenem pa učijo viničarje, da le potom organizacije smejo upati na boljše bodočnost. Zato pa vsi v organizacijo!

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Strokovna zveza rudarjev, skupina Trbovlje, je imela 18. decembra izreden občni zbor, na katerem je bil

sprejet novi pravilnik JSZ. Člani so bili z spremembo pravilnika jako zadovoljni, ker vedo, da se bo delo v naših organizacijah nanovo oživilo. — 29. decembra se bo vršil sestanek. Tovariši, udeležite se ga kolikor mogoče vsi, poravnajte članarino in naročnino za »Pravico«, ker so nekateri že precej zaostali. V prihodnje bo treba biti v prispevkih bolj redni, ker se bo držal v evidenci član samo dva meseca.

Železničarski vestnik.

Vesele in srečne božične praznike ter Novo leto 1928 želi vsem skupinam, plačilnicam in članom osrednji odbor Prometne zveze.

Uspeh Prometne zveze. Kakor smo javili v zadnji »Pravici«, je Generalna direkcija zahtevala, da bi moralo delavstvo plačati za odobritev listnih legitimacij za vsako legitimacijo 5 Din. Uspeh naše tozadevne intervencije je bil, da je Generalna direkcija drž. železnice v Belgradu umaknila to zahtevo in bo le trebalo plačati legitimacije in vložke po normalni dosedanji ceni. Istotako se je na zahtevo Prometne zveze uknilo kolekovanje prošelj za proste vozovnice delavstva v delavnici drž. žel. v Mariboru. K temu uspehu nam je pripomogel v veliki meri tudi Jugoslovanski klub s svojimi energičnimi zahtevami pri ministru za pravice železničarjev.

Važno. Osrednji odbor Prometne zveze v Mariboru sklicuje v nedeljo dne 8. januarja 1928 izredni občni zbor osrednjega odbora s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora o dosedanjem delovanju. 2. Sprememba pravil. 3. Sprememba poslovnika. 4. Slučajnosti. V smislu člena 13 društvenih pravil prosimo vse skupine in plačilnice, da pošljejo svoje pooblaščenec zastopnike. Občni zbor se vrši v Mariboru, Koroška cesta št. 1 ob pol 10. uri dopoldne. Ta občni zbor bo izredne važnosti za vse članstvo Prometne zveze in želimo, da bodo zastopani vsi člani po svojih zastopnikih. — Odbor.

Vedno manj pravice. Ministrstvo za promet je izdalo naredbu M. S. št. 21.938/27 z dne 20. novembra 1927, s katero stalni delavci nimajo pravice do brezplačnega prevoza kuriva po čl. 48 Pravilnika za vozne olajšave. Tudi proti tej krivici se je stavila primerna intervencija.

Razširjajte »Pravico«!

Iz naše internacionale.

Internacionala kovinarjev. Z živim zanimanjem zasleduje predsedstvo kršč. internacionale kovinarjev potek dogodkov v nemški težki industriji. Ako bodo delodajalci silili k boju, tedaj bo zveza kovinarjev Nemčije sprejela boj s polnim zaupanjem v zmago, ker ve, da lahko računa ne samo na svojo moč, ampak tudi na moralno in finančno podporo vseh organiziranih kovinarjev Evrope. Izvršilni odbor internacionale kovinar-

jev se bo v bližnjih dneh sestal v svrhu razmotrivanja zapletenega in napetega položaja v Nemčiji ter bo storil zadevne sklepe.

Svet društva narodov priznal našo internacionalo. Pri sestavi posvetovalnega odbora, ki ga je sestavil svet društva narodov na temelju sklepa svetovno gospodarske konference, niso prišli v poštev za delavsko grupo samo trije socialistični kandidati. Za člana tega od-

bogatinov proti siromakom, ki se je bojeval one dni.

Toda ponoči so lačni in premrazeni izgnanci zopet plezali čez zidove, kakor vpadajo volkovi iz ruskih step nad zimске vasice ruskih kmetov.

Bilo je dan pred božičem, ko se je nenadoma razširila čudna novica med berači in bogatini mesta Greča. Gorj v Sabinskih gorah, tam kjer stanuje Poverello, ubožec, beraški menih, Frančišek Asiški, tako so pravili, v tem gozdu ni zime, zima je le nad zidovi in strehami Greča, ne pa v gorah beraškega meniha Frančiška. Tam zunaj je nenadoma prišla pomlad, tam cveto trobentice, vijolice in šmarnice kakor pri nas meseca marca in čudno prijeten vonj blažene, nadzemske gorkote prevzame vsakega, ki vstopi v gozd. Začuden so zmajevali z glavami meščani in berači mesteca Greča, pa vendar so se podali na pot v gozd sv. Frančiška — ubogi, ker jih je zeblo in sta jih grenki mrz in lakota silila, da so verjeli celo v čudež, in bogatini, ki so se v svoji obilnosti in gostijah dolgočasili ter jim je bil izlet v Sabinske gore prijetna sprememba v vsakdanji enoličnosti njih praznikov.

Bilo je proti večeru, ko je gruča prišlecev iz Greča došla na rob gozda svetega Frančiška — bogati v svojih saneh, pokriti z dragocenimi odejami, ubogi preklinjajoč, ker so jih vozovi bogatinov pregnali z ravne ceste in je bič marsikaterega surovega voznika priletel na njih raztrgane suknje. Pa glej, bili so ob gozdu svetega Frančiška — toda o kakih pomlad, ki naj bi bila tu doma, ni bilo nič videti.

»Glejte,« so zabavljali in kleli berači iz Greča, »kako naj se drži pomlad v tem gozdu, ko pa bogati prvosei iz mesta delajo v ta čisti gozd svoje nesramne izlete! Tu je pač bil pomladanski gaj, toda pred sanmi teh brezbožnežev se je umaknil vedno globokeje in globokeje v gozd in mi ga ne moremo doseči.« — Bogati pa so zabavljali nad berači: »Glejte, kakor gosence lezejo sem, in pred to nagnusno svojatjo se je umaknil vrt Frančiška, svetnika, in pomlad nazaj globoko v gozd; nikdar je ne moremo doseči!«

Tedaj pa je med zmerjanjem in kletvijo, med grožnjami in tekanjem naenkrat postalo tiho in Frančišek, sveti Frančišek je stal sredi med njimi: »Pet,«

bora je bil imenovan tudi generalni tajnik naše internacionale P. J. S. Serrans. S tem je vzet zastopnikom amster-

damske internacionale monopol zastopstva delavcev, ki so si ga ti vedno in povsod lastili. Naša moč je vedno večja!

Uredba

O posredovanju dela, dajanju neposredne podpore nezaposlenim delavcem in dajanju cenjenih posojil za gradbo delavskih stanovanj.

III. Zidanje delavskih hišic.

Naravno je, da je tendenca projekta usmerjena na to, da se čimvečji del zbranih sredstev uporabi za produktivne svrhe, to je za gradnjo delavskih stanovanj in sicer 90% do 1. januarja 1927 zbranih sredstev, to je 28.785.337.50 Din in 55% zbranih prispevkov, to je povprečno letno 5.500.000 Din, ostali prispevki pa naj služijo posredovanju dela in dajanju neposrednih podpor.

Na Slovenijo odpade: od 90% prispevkov zbranih do leta 1927 17%, to je 4.893.507 Din in od 55% prispevkov, zbranih po 1. januarju 1927, 17%, to je letno povprečno 935.000 Din.

Cenena posojila se bodo dajala: 1. v prvi vrsti samoupravnim telesom, 2. delavskim zadrugam v svrhu gradnje delavskih hiš v važnih industrijskih centrih z namenom omogočiti, da preidejo hiše v last posameznih delavcev pod poljnimi pogoji za amortizacijo. Delavske zadruge za gradnjo hiš morajo biti osnovane v soglasju z zakoni, ki veljajo v poedinih pokrajinah naše države. Ne sme pa dobiti zadruge posojila, če čistejša dobička ne razdeli med svoje člane, ampak vložijo v svoj rezervni fond. Višina obrestne mere teh posojil ne more znašati več kot 4% letno. Da se zainteresirajo samoupravna telesa in delavske zadruge, da tudi iz svojih sredstev čim več prispevajo za doseg tega smotra, bo obrestna mera tem nižja, čim višji bo ta prispevek in sicer v tej meri, da obresti celokupne investirane vsote ne bodo presegle 4%. Če prispeva n. pr. zadruge sama 500.000 Din po 8% in dobi še iz tega fonda nadaljnjih 500.000 Din, potem bo posojilo iz tega fonda, ker naj obresti cele vsote (1.000.000 Din) ne presegajo 4%, brezobrestno. Doba, v kateri naj se posojila popolnoma amortizirajo, znaša največ 30 let. Delni zneski se vračajo dvakrat letno; to se je storilo z namenom, da vrnjeni denar čim intenzivneje služi svojemu smotru, za posojila.

(Glavni pogoji, pod katerimi se posojilo odobri, so: da se posojilo intabulira na prvem mestu na zemljišče in zgradbo, da se zavaruje proti požaru in da se ne uporabi za nakup in popravilo že obstoječih hiš, kakor tudi ne za zidanje hiš, ki bi ne dajale udobnih in zdravih stanovanj. Ti pogoji imajo v glavnem ta cilj, da zavarujejo vrnitev posojila. Ravno tako ne morejo dolžniki brez odobrenja ministra socialne politike odtujiti zemljišče in hiše, na katerih je posojilo intabulirano, menjati pogoje, pod katerimi je bilo posojilo odobreno, in pri stavbi kaj znatno spremeniti, kar bi zmanjšalo njeno vrednost.) Prošnje za posojilo se vlagajo pri upravnih odborih javnih borz dela s potrebnimi prilogi, od katerih so za delavske zadruge posebno važne: od oblasti potrjen

prepis njenih pravil, seznam članov upravnega odbora zadruge in vsote plačanih deležev, bilance zadnjih treh let s poročili odbora in nadzorstva in točno stanje dohodkov in izdatkov po zaključku zadnje bilance.

Upravni odbor pristojne borze dela oceni vsako prošnjo po sledečih vidikih: kakšna je gotovost za odplačilo dolga, s kolikimi sredstvi razpolaga samoupravno telo, oziroma delavska zadruge v ta namen že sama, kakšne so stavbene razmere in število delavstva v kraju, kjer se namerava graditi, in koliko brezposelnih delavcev bi z gradnjo našlo zaslužka.

Ko ministru za socialno politiko posojilo odobri, sklepajo upravni odbori javnih borz dela še posebne pogodbe z vsakim dolžnikom posebej, vrše intabulacijo, izplačujejo posojila, sprejemajo dolžne vsote in hranijo zavarovalne police do popolne amortizacije posojila. Samoupravne korporacije in delavske zadruge bodo ta posojila dodeljevala le takim delavcem, ki so zavarovani za slučaj bolezni in nesreče in plačujejo prispevke za borze dela ter dajejo zadostno jamstvo, da bodo sprejete obveznosti tudi izvršili. Lastnina na zgrajeni hiši je more prenesti na posameznika žele, ko je vrnjenega dve tretjini posojila, intabulacija pa se zbrše, ko je vrnjeno celo v dotično zgradbo investirano posojilo.

V celi uredbi je izvedena misel čim krepkejše decentralizacije, svobode iniciative, čim širše pravice razpolaganja s sredstvi, a obenem so zavarovani državni interesi s tem, da je državi zagotovljeno neposredno sodelovanje.

Smoter te uredbe je:

1. da se sredstva v čim večji meri uporabljajo v produktivne namene z dajanjem cenjenih posojil in da s tem omogoči obtok in dolgotrajno plodonosno izkoriščanje zbranega kapitala;
2. da se postavi posredovanje dela na solidno bazo, materijalne neodvisnosti od države;
3. da se z decentralizacijo na velikem in centralizacijo na manjših ozemljih poenostavi poslovanje pri posredovanju dela;
4. da z okrepitevijo principa samouprave, tako glede zbiranja sredstev kot glede pravice razpolaganja z njimi, zainteresira lokalne činitelje za to važno socialno vprašanje, in
5. da z gradnjo delavskih hiš ustvari stalen temelj za življenje delavcev in jim daje pobudo, da si tudi s svoje strani z delom in varčevanjem ustvarijo eksistenco na podlagi imovine, ki so jo dosegli s posojilom.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

je šepetal, »pst« — kakor, da bi jim ukazal, naj bodo tiho, ker je zraven, prav blizu čudež in spi tam malo detece, in obljubil je vsem, da jih hoče tje peljati k betlehemskeemu Detetu, če bodo le tiho hodili in ga ne prebudili iz spanja. Tedaj so vsi utihnili in šli so počasi po prstih za beraškim asiškim menihom, ki jih je peljal navzgor in kmalu so prišli k neki jami. Sonce je pošljalo zadnje žarke od zahoda skozi gorovje in tedaj so videli radovedni v tej jami sliko svete Družine v betlehemskeem hlevu, jaslice iz lesa, v njih Dete in potem mater Marijo in Jožefa, rednika. Vol in osel sta stala tam, iz vdolbin so kukali angelji na strani iz grmičevja, na levi strani so bili pastirčki, na desni kralji. »Obležene lutke so,« je dejal nek neveren Tomaž, drugi pa je zaklical: »Glejte, glejte, dete je oživel, giblje se in stega ročice proti nam!« Sveti Frančišek pa, ko je videl od njega samega napravljeno sliko betlehemskehih jaslic, je hitel tje kaj in pričel moliti in peti. In začuden so stali tu, reveži in bogatni, vsi pomešani med seboj, in niso vedeli, kaj naj bi storili in zdelo se jim je, kakor da so sami otrpili v ledu in žele sedaj so spoznali

trdoto zime, ki je bila v njihovih lastnih dušah. Bogatini so spoznali greh svojega veseljačenja in sebičnosti, ubogi pa greh svoje nevoščljivosti in svojega sovraštva. In molitev in petje iz ust svetega Frančiška pred preprosto podobo jaslic je prišlo nad nje kakor pomladanski veter meseca marca. In stajal se je led v njihovi duši in nenadoma se je zgodilo, da se je znašla roka bogatina v roki siromaka in da so stali tam kakor bratje in sestre v gozdu mesteca Greča. Pomlad se je prikazala iz zemlje in trobentice in vijolice in zvončki so dišali naokoli in iz ust ljudi so vrele svete božične pesmi kakor iz mnogih piščalk velikih, velikih orgel.

Tako se je zgodilo leta 1223 v neki jami gozda pri Greču in od tistega leta je ljubka prazniška iznajdba ljubezni plamtečega svetega Frančiška šla po celi zemlji in po vseh cerkvah in celo v hišah posameznih kristjanov stoji kakor v gozdu mesteca Greča, v tej noči slika betlehemskehih jaslic.

In pred njo kleče molijo in poje občestvo kristjanov.

Nekaj misli k gradnji delavskih hiš.

Obstoječi družabni red ne bi nič zboljšali, če bi se bavili le z opazovanjem težkega socialnega položaja delavstva tako nekako od zgoraj dol, z nekega vzvišene stališča, kamor ne segajo valovi in pene gorja in zla, ki vihti bič nad delavstvom. Gotovo je tudi tako gledanje dobro, da tako vsaj spoznamo vso bedo; ne odpravili pa bi niti enega zla, če ne bi bilo tistih praktičnih ljudi, ki iščejo potov in izhoda iz tega neugodnega stanja, da ustvarijo malemu človeku lepšo bodočnost. Nikakor pa nočemo s tem reči, da so to ljudje, ki jih vodi pri tem kako usmiljenje, ki vlada morda v razmerju gospodarja do hlapca, ne, vodi jih zavest, da se bore za socialno pravico enakovrednih in enakih ljudi. Ali morda mali človek nima pravice do prostora na solncu?

Le pogledj v stanovanja delavcev! Bodi odkritosrčen in spoznaj: hlevi so to, ne stanovanja! Ko vstopiš, te kar stisne. Polmrak, vlaga, skoro nimaš prostora, da se prestopiš, tako je vse polno. Pa kaj šele zvečer, ko napolni svoje borno zavetišče številna družina! Potem ni čuda, da so taka stanovanja prava kotišča tuberkuloze, ki razsaja najbolj ravno med delavstvom in se kar deduje na otroke, in drugih nalezljivih boleznih. Stanovanje je tako tesno, da morajo ležati otroci pri odraslih. Nemogoče se je izogniti temu, da ne bi otroci pri tesnem sožitju ne doznali za one strani življenja, katerih spoznanje naj bi jim bilo prihranjeno za pozneje. Kar ne spoznajo tu, dopolni cesta, ki je slaba učiteljica in katere vzgoja zamori v otroški duši še one cvetke, ki jih je vanje vsadila mati. Otroci postanejo prezgodaj zrelji in pokvarjeni, iz njih se rekrutirajo tako zvanj mladostni zločinci. In še to: Delavec z družino ne zasluži toliko, da bi mogel primerno prehraniti svoje in plačevati sorazmerno drago stanarino. Edini izhod vidi v tem, da si vzame podnajemnika in si skuša z njegovim prispevkom olajšati breme, ki bi sicer ležalo le na njegovem tilniku. S tem pa si svoje že itak polno stanovanje še bolj natrpa.

Prvi, ki nam je pokazal pot v reševanju stanovanjskega problema pri nas, je bil dr. Krek, ki je z njemu lastno dalekovidnostjo in zanimanjem za vsa pereča socialna vprašanja tudi tu pomagal ozdravljati težko rano na sicer krepkem telesu delavstva. Ustanovil je delavsko zadrugo za zidanje delavskih hiš, ki je pred vojno v tem pogledu razvila veliko živahnost in marsikateremu delavcu pripomogla do lastne strehe. Do povojne dobe je ostalo le pri tej edini. Danes je, žal, izgubila vso svojo aktivnost. Največji industrijski center pri nas, Trbovlje, kjer se delavsko stanovanjsko vprašanje kaže v najstrašnejši luči, naravnost kriči, da se delo v Krekovem duhu začne in nadaljuje. Tu je še nefazorana ledna, na kateri naj zastavi prvo lopato delavstvo, pomagajo pa občine, oblasti in država. Dr. Krek se je dobro zavedal, koliko slabih posledic izhaja iz stanovanjske mizerije delavcev in da z ozdravitvijo, oziroma zboljšanjem stanja izgubi tudi večina slabih posledic samih možnost obstoja.

Nikdar prej morda ni bilo to vprašanje tako pereče kot sedaj po vojni. Vzrok za to pa je beg delavstva z dežele v mesta in industrijska središča, kjer stavbeno gibanje ni moglo držati koraka z naraščajočim delavstvom. Vsak količkaj prida prostor se je preuredil v zasilno stanovanje, stari vagoni in še bolj stare barake so se obljudile. Država je sicer naložila delavstvu poleg prispevkov za zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode ter za delavske zbornice leta 1922 še prispevek za borze dela, ki pa je dolgo časa do nedavna ležal kot neizrabljen fond, dokler mu ni minister socialne politike dr. Gosar z že znano uredbo določil smoter, kateremu naj služi: gradnja delavskih hiš.

Kakšna naj bo delavska hišica? Ne morda stanovanjska kasarna z velikim

številom družin, sredi mesta, med sivimi zidovi, da ne vidi človek kmalu osvežujočega zelenja okoli sebe. Ne! Hiše naj bodo majhne, naj imajo sorazmerno velike vrtove, zgrajene vsaka zase, lahko tudi v skupinah, vendar tako, da tvori objekt z zemljiščem enoto zase, da se omogoči deljena lastnina.

Prednosti in koristi, ki jih nudijo tako zgrajene hiše so čividne: so gospodarskega, higienskega in etničnega značaja.

Kako koristno bo lahko naložil delavec to najemnino, ki jo je prej drago plačeval za slabo, a kljub temu drago stanovanje. Kakšna razlika med plačevanjem najemne in odplačevanjem dolga za njegovo lastno hišo! Plačevanje najemnine je kakor metanje denarja v žrelo brez dna, v žrelo, ki vsak mesec zahteva svoj tribut, korist pa ima delavec samo to, da si je gotov, da ima za odmerjen čas še prostor, kamor lahko položi glavo. Plačevanje dolga za hišo pa izvršuje radevolje morda z manjšimi zneski, morda z enakimi, kot je znašala najemnina, morda celo z višjimi, ima pa pri tem sladko zavest, da bo to plačevanje enkrat prenehalo in ga nagradilo s tem, da postane sam gospodar svoje hišice. Lastni dom je kapital, za katerega delavec plodonosno nalaga svoje težko prislužene novce.

Krčma bo izgubila zanj svojo privlačnost, ne bo si več v alkoholu iskal tlačebe za svojo zagrenjenost in odpočitka po težkem delu, iskal si bo razvedrila doma v krogu zadovoljne družine. V tem primeru vidimo, da pomeni rešitev stanovanjskega vprašanja tudi boj alkoholizmu.

Ne bo mu treba z muko opazovati, kako mu blede otroci, kako hira žena in tudi on sam ne bo hodil od dela, ki mu pije kri, domov v najete, zaduhle prostore, ampak v svetle, zračne prostore prijetnega lastnega doma kot na oddih.

Ustvarjen ima stalen dom; ne bo begal brez cilja po svetu kot igrača nestalnih razmer. Njegovemu delu je postavljen trden cilj; kakovost njegovega dela je boljša, ker ga vrši z veseljem, s harmoničnim sodelovanjem telesne moči in duševne sile, ker dela, da ohrani nekaj, kar si je s trudom in pritravanjem priboril. Zaveda se, da ima v letih starosti zatočišče, kjer bo brez nadleže v miru lahko užival sadove svojega truda in dela. Tolaži ga misel, da po njegovi smrti otroci ne bodo izročeni na milost in nemilost neusmiljenemu nakovalu življenja, ampak da si bodo sami kovali svojo bodočnost. Ne bo ga preganjala skrb, da mu cesta kvari otroke, saj ima okoli hiše dovolj prostora, kjer se mu deca razgiblje in da duška svoji mladostni živahnosti in razposajenosti.

Človeštvo je izgubilo svoj neposredni stik z naravo — posebno po mestih. Hišica, obdana z zelenjem in obkrožena z vrtom, ga nehote približa naravi, da stopi z njo v bližji stik, da se uči spoznavati jo in se v njo poglubi, da čuti njene utripe v njenih najmanjših delih. Narava ga tako duševno dvigne in oplemeniti.

Materialistični socializem pridiguje masam evangelijske sreče in miru na podlagi uživanja in zunanjih reform, ni mu pa bistveno, da bi preobrazil in vzgojil notranjega človeka. Že nemški filozof Kant pa je rekel: »Kako moremo narediti ljudi srečne, če jih ne naredimo npravnih in modrih.« Zato je socialno vprašanje vprašanje vzgoje, »vzgoje k npravnim plemenitvi, socialnemu pomirjenju in priznanju avtoritete potom izobrazbe razuma, čustva in volje v harmonično celoto« (J. Kral). Zavedamo se, da se z graditvijo delavskih hiš rešuje samo neznaten del socialnega vprašanja, katerega cilj pa ni ustvariti človeku le materelnih dobrin in tako dvigniti njegovo blagostanje, ampak več, ustvariti boljšega človeka. V to pa je poklican krščanski socializem, zgrajen na nadnaravnem temelju.

kot pred vojno. Tudi se je naraščanje prebivalstva povsod takoj po vojni normaliziralo, če ne še povečalo. Poleg tega treba še konstatirati, da si mora — in mnogokrat — več družin deliti eno samo stanovanje.

Prisilno stanovanjsko gospodarstvo imajo vse države. Beseda prisilno gospodarstvo ali pri nas stanovanjska za-

ščita, se v Angliji in na Nizozemskem in tudi v Nemčiji ne pobija tako vehementno od strani hišnih lastnikov kot pri nas. Vse države pa skušajo stanovanjsko zaščito čim preje odpraviti. Na Angleškem so ravno v najzadnjem času znižali državno podporo za gradnjo stanovanjskih hiš za eno tretjino. Tozadevni zakon, ki štiti le male najemnike, ima še dveletno veljavo. Mnenja so, da sta ti dve leti zadnja etapa stanovanjske zaščite oz. prisilnega stanovanjskega gospodarstva.

Na Nizozemskem obstajajo štirje zakoni, ki se tičejo stanovanjskega vprašanja in uravnavajo stanovanjsko gospodarstvo. Zakoni so zelo precizni in je določeno prav vse do najmanjših podrobnosti. Zakonske odredbe obsegajo določila glede največjega števila stanovanjskih najemnikov v kaki hiši, zabrane uporabljanja zdravstveno škodljivih stanovanj, razlastitev posameznih hiš, prepoved spreminjati stanovanja za kak druge namene, finansiranje stavbne akcije. Vidimo torej, da je bil zakonodajalec res vsestranski.

V Nemški Avstriji obstoja najbolj radikalna stanovanjska zaščita, ki nudi največje varstvo pred odpovedjo, predpisuje bremena hišnim lastnikom, ki pomenjajo skoraj razlastitev posestnika. Gospodar ne dobi skoraj nikake najemnine, zato pa mora najemnik sam vzdrževati stanovanje v dobrem stanju. Nove hiše in stavbe so tudi tukaj kot v Nemčiji in pri nas izvete. Boj za in proti stanovanjski zaščiti menda v nobeni državi ni tako srdit kot v Nemški Avstriji.

V splošnem vidimo povsod, da je pravo sredstvo za odpravo stanovanjske bede prav za prav le eno, namreč pospeševanje zidanja novih stanovanjskih hiš. To pa predpostavlja izdatna finančna sredstva. V vseh državah se vidi, da to brez pomoči od strani države ne gre.

Na Dunaju so vpeljali l. 1922. poseben davek, katerega donos se stika samo v fond za graditev stanovanjskih hiš in kolonij. Poleg tega so najeli več milijardno posojilo v ta namen. Davek na stanovanjske hiše je odmerjen v razmerju z velikostjo stanovanj. Privatna stavbna podjetnost je omogočena z davčno prostostjo in reformo stavbnega reda.

Na Angleškem podpirajo v glavnem zidanje malih stanovanj. Od l. 1923. je mogla taka stavba obsegati le 50 do 90 kvadratnih metrov. Prvi, l. 1919. izdani zakon je predvideval za take stanovanjske hiše stalno letno podporo do leta 1985. v kvotah, kar bi vse skupaj zneslo nekako 200.000 Din. Drugi stanovanjski zakon pa je določal enkratno podporo za vsako hišo. Hiša pomeni na Angleškem isto kot stanovanje, ker so tam v navadi le enodružinske hiše. Stanovanjski zakon iz l. 1923. je določil za vsako stanovanje letno 1700 Din podpore skozi 10 let. Po zakonu iz l. 1924. pa je določena podpora za vsako stanovanje v višini 3500 Din letno skozi 40 let. Razumljivo, da so s tem v zvezi razni pogoji. Zakon iz l. 1924. predvideva tudi do l. 1940. zgraditev 2.500.000 enodružinskih stanovanjskih hišic in stanovanj.

Na Nizozemskem se dajejo posojila od strani občine za nakup parcel, kjer naj bi se zidalo, in za zidanje stanovanj samih od strani države po splošnih stavbnih društvih in občinah. Obrestna mera je zelo nizka. Vse to velja samo za stanovanja v velikosti 450 kubičnih metrov, ki pridejo pred vsem v poštev za male ljudi. Določene so tudi tu kot na Angleškem podpore za posamezna nova stanovanja. Pogoj pa je, da se najemnina skozi 15 let ne sme povišati brez privoljenja pristojne državne oblasti.

Način gradnje je zelo različen. Na Dunaju so gradili in še grade čisto majhna stanovanja v velikih stanovanjskih kasarnah. Povprečno meri stanovanje 38 do 48 kvadratnih metrov. Hiše so visoke 7 do 8 nadstropij. Z velikimi dvorišči, vrtnimi nasadi in igrišči je preskrbljeno za dotok luči in zraka.

Na Nizozemskem je v tem oziru dosti boljše urejeno, čeprav ne mogoče s tehnične in kvalitativne strani. Mesto Hillversum je n. pr. prijazno mesto med samimi vrtovi z 47.000 prebivalci. V glavnem so male stanovanjske hiše za manj premožne. Tudi za druge naprave (kopalnice, čitalnice, klavnica, šole in cerkve) je dobro preskrbljeno. Amsterdam in Rotterdam imata tudi lepe stanovanjske kolonije obdane z vrtovi, ka-

kor tudi velike stanovanjske hiše. Na Nizozemskem se je od l. 1921 do 1924 zgradilo povprečno 41.000 novih stanovanj. V Nemčiji, ki je skoraj devetkrat tako velika, se je v istem času pozidalo komaj 166.000 novih stanovanj. Koliko se je naredilo v tem oziru pri nas, sploh ne moremo točno določiti, ker nimamo niti ene tozadevne zanesljive statistike. Vse številke so samo ugibanja.

V Angliji napravljajo stara, propadajoča stanovanja strašen utis. Enako je tudi po starejših mestih v Nemčiji. Je pa tudi veliko stanovanjskih naselbin med samimi vrtovi. Tako ima n. pr. Becontree že sedaj 11.000 enodružinskih hiš, 15.000 pa jih je v delu. V Vulwichu so sezidale stanovanjske kolonije konzumne zadruge iz lastnih sredstev. Birmingham ima okoli milijon prebivalcev v 193.606 hišah. Na eno hišo pride torej pet ljudi. Mesto Bournwille je ustanovil veleindustriec George Cadbury in je en sam vrt. Vedno izjavlja, da se zdi njemu najboljša rešitev socialnega vprašanja, nuditi ljudstvu priliko, da pusti prenapolnjena mesta in se naseli v zdravi okolici dežele.

Stavbni stroški so zrasli v vseh državah. Po vojni so bili na Nizozemskem, v Angliji in v Nemčiji večji kot pri nas. Kljub temu se zidajo tam stanovanja dosti ceneje kot pri nas radi racionalizacije in enostavnejšega načina zidanja ter zidanja v velikem obsegu. Hiše se tu navadno ne prodajajo, ampak dajejo v zakup.

Stanovanjska kasarna ali kolonija? To vprašanje stopa vedno na dan. Na Dunaju so prave stanovanjske kasarne, čeprav ne v slabem pomenu besede. Vendar pa je in ostane poslopje s 4—8 nadstropji in tisoči prebivalcev na razmeroma majhnem prostoru — kasarna. Na Angleškem, Nizozemskem in v Nemčiji prevladujejo enodružinske hiše. Tu so predmetja velikih mest med samimi vrtovi, kjer ljudje stanujejo, na delo pa hodijo v notranjost velemesta. So pa tudi vrtna mesta, kjer delavci obenem stanujejo in delajo. To zadnje moramo imenovati kot ideal. Kdor je videl razliko med Dunajem in Nizozemsko ter Anglijo, se mora odločiti za naselbine, za enodružinsko hišo. Mislimo, da je pri nas to vprašanje že v celoti rešeno in gotovo ni nobenega, ki bi se zavzemal za zidanje stanovanjskih kasarn.

V drugih državah so v tem pogledu že mnogo pred nami. Prvo tako akcijo pri nas moremo imenovati prizadevanje ljubljanske, deloma tudi mariborske mestne občine in ministra za socialno politiko dr. Gosarja. Druge javne institucije in občine pri nas do sedaj kaj takega še niso pokazale. Vendar je pri reševanju tako važnega vprašanja nujno potrebno sodelovanje vseh.

Filip Uratnik:

Naše socialno zavarovanje in njegovi nasprotniki.

(Nadaljevanje.)

Da preidemo takoj na polje konkretnih dejstev.

Najprej naj navedemo na podlagi računskega zaključka Osrednjega odbora za zavarovanje delavcev za leto 1926 nekaj podatkov o bolniškem in nezgodnem zavarovanju v Sloveniji.

Za bolniško in nezgodno zavarovanje se je zbralo v Sloveniji leta 1926 od 79.687 članov SUZORa 42.900.000 Din in sicer 35.100.000 Din zoper bolezni in 7.800.000 Din za zavarovanje zoper nezgode. Na vsakega zavarovanca je prišlo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev 530.10 Din, pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu pa 691.70, povprečno 538.94 Din letnega prispevka. Od tega prispevka je šlo: za bolniško zavarovanje 441.05 Din, za nezgodno zavarovanje 97.80 Din. Od tega se je odračunalo okrog 230 Din zavarovanemu članu od plače, ostanek pa je nosil delodajalec.

Za upravne stroške bolniške panoge se je izdalo 81.44 Din od člana ali 18.47 odstotkov celokupnega prispevka. Upravni stroški nezgodnega zavarovanja pa 13 Din na osebo.

V obliki podpor bolnim delavcem in njihovim rodbinam se je vrnilo članom v bolniški panogi 36.76% prispevka. Tudi v nezgodni panogi je bil odstotek nepo-

Stanovanjske razmere po drugih državah.

Pomanjkanje stanovanj in stanovanjska mizerija povzročata resne skrbi vsem državam. Vzroki so povsod isti kot pri nas. Med vojno se ni nič zidalo, povojna draginja, porast števila sklenjenih zakonov in propadanje starih stanovanj. Dasi je prebivalstvo v nekaterih krajih nazadovalo, vendar je družin, ki so navezane na samosvoje gospodinjstvo, več

srednih povračil na ponesrečene zavarovance približno enak. Ostanek se je vporabil za zdravila, zdravnike in bolnice.

Ne da bi izrekli že tu kako mnenje o primernosti upravnih stroškov, mislimo, da moramo predvsem ugotoviti:

Da vračajo zavodi za zavarovanje delavcev, ki so v sklopu SUZOUa, bolnim in poškodovanim delavcem in njihovim rodbinam v denarju na področju Slovenije letno okrog 16.000.000 Din. Da izdajo za zdravnike, zdravila in bolnice letno okrog 15.500.000 Din. Da vlagajo letno trenutno nad 4.000.000 Din v sklad za kapitalno kritje nezgodnega zavarovanja. Da znašajo upravni stroški za bolniško zavarovanje 6.100.000 Din, za nezgodno zavarovanje pa razven tega še okrog 1.000.000 Din, torej skupno okrog 17 milijonov dinarjev.

Bratovske skladnice, pri katerih so

zavarovana v Sloveniji rudarska podjetja in težka kovinska industrija, so zbrale v Sloveniji leta 1926 od 14.400 članov: za bolniško zavarovanje 11.200.000 Din, za nezgodno zavarovanje 1.600.000 Din, za starostno zavarovanje pa 7.200.000 D. Za vsakega zavarovanca se je plačalo bratovskim skladnicam 1370 Din prispevka in sicer 770 Din za bolniško, za nezgodno 110 Din in 490 Din za starostno zavarovanje.

Bolniški prispevek je nenormalno visok, ker je plačevala bratovska skladnica v Trbovljah v svrhu gradnje nove bolnice dvojne prispevke, mora biti pa tudi sicer višji kot pri SUZORu, ker so zaposleni v teh obratih vajenci in ženske le v neznatnem številu.

Upravni stroški bolniškega zavarovanja so: 63 Din na zavarovanca in leto, nezgodnega 7 Din, starostnega pa 8 Din.

Tedenske novice.

TOVARISEM, TOVARIŠICAM, SOTRUDNIKOM IN PRIJATELJEM
BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ!
UREDNIŠTVO UPRAVNIŠTVO

Uprava lista sporoča vsem onim, ki jim je pošiljala list na ogled, in to predvsem v Ljubljani, da poravnajo po položnici ali osebno naročnino. Kdor lista ne želi še nadalje, naj ga vrne. Uprava »Pravice«, Jugoslovanska tiskarna. — Skupinam, ki imajo bloke za sklad: Poravnajte račune in vrnite neprodane bloke!

Lepo božično in novoletno darilo. Izšla je knjiga »Žena z zaprtimi očmi«. Knjiga se dobi pri Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani, Stari trg 2, in po vseh knjigarnah v Sloveniji. Razen tega jo lahko delavstvo kupi odtisno naroči tudi pri vseh ekspoziturah JSZ in pa pri krajevnih organizacijah JSZ. Roman »Žena z zaprtimi očmi« je izredno lep, povzet iz delavskega življenja in je vzbudil že svoj čas, ko je izhajal v »Pravici«, izredno zanimanje. Knjiga stane 20 Din, vezana 27 Din in je pripravna kot božično in novoletno darilo.

Smrtna kosa. Nenadoma je umrla v terek zvečer Meri Gorenc, članica ljubljanske Krekove mladine. Pogreb je bil v četrtek popoldne. Članstvo jo je v obilnem številu spremlilo na njenem zadnjem potu. — Blag ji spomin!

Delavstvo in Mohorjeva družba. Pri vsakem narodu je eno najvažnejših vprašanj: kako preskrbeti ljudem prvovrstno knjigo po nizki ceni? Pri nas vrši to delo Mohorjeva družba že tri četrti stoletja. Morebiti Družba še nikdar ni tako ustrezala svojemu namenu kakor sedaj, ko urejuje njene publikacije naš najbolj priljubljeni ljudski pisatelj Finžgar, mož, ki ne suče samo spretno peresa, ampak pozna tudi potrebe našega naroda po deželi in v mestu, saj je služboval prav tako v delavskih krajih (Idrija, Jesenice) kakor na kmetih (Sora, Želimlje) in v mestu. Za leto 1929 bo izdala Družba pet knjig: Koledar, Večernice, Zgodovino slovenskega naroda, Življenje svetnikov in Koroščevo knjigo: Kako smo se ujedini? In vseh petero knjig za 20 Din! Sebi primerno berilo bo vsakdo našel: nekateri bodo brali povesti (Koledar in Večernice), drugi zgodovino (ta zvezek, sedmi po številu, bo obravnaval prezanimivo francosko dobo pri nas), tretji bodo brali o postanku naše države, ki ga bo opisal tisti Slovenec, ki ve o tem pač izredno mnogo povedati, namreč minister n. r. dr. Korošec. Zato pa izkažeš samemu sebi največjo uslugo, če se hitro naročiš na Mohorjeve knjige! Svoje mu tovariši pa tudi svetuj, naj stori isto! Bodi prepričan, da ti bo čez eno leto za to iz srca hvaležen. Kdor se bo enkrat naročil na Mohorjeve knjige, jim bo pač ostal zvest do smrti. Ne bo si mogel niti misliti zimskih večerov in božičnih praznikov brez prijetne družbe Mohorjevih knjig. Torej: vsak delavec naj bo član Mohorjeve družbe!

Občinske volitve v Mariboru. Preteklo nedeljo so se vršile občinske volitve v Mariboru, za katere se je bil med strankami precej hud boj. Relativno najmočnejša je izšla iz boja SLS, ki je dobila 1858 glasov; druga najmočnejša stranka so socialisti z 1713 glasovi, dalje sledi SDS z 881, bernotoveci 146, nar. socialisti 172, radikali 234, samostojni obrtniki 190 in Nemci s 736 glasovi. Mandati so razdeljeni sledeče: SLS 14, radikali 1, SDS 6, bernotoveci 1, nar. socialisti 1, Nemci 5, socialisti 12

in obrtniki 1. Zanimivo je dejstvo, da je pri skupščinskih volitvah izšla iz volivnega boja kot najmočnejša socialistična stranka, pri občinskih volitvah pa so ostali precej daleč za SLS, kar znači, da ima prebivalstvo Maribora zaupanje v SLS in obenem odobrava njeno prejšnje občinsko gospodarstvo, ki je slonelo res na stvarnem delu za koristi mariborskega prebivalstva.

Iz Delavske zbornice. Mnogi, ki se obračajo na Delavsko zbornico, naslavljajo svoje dopise in druge pošiljke čestokrat na naslove poedinih zborničnih nastavljenecv. V interesu gladkega poslovanja je želeli, da se to opusti in naslavljajo vse dopise in pošiljke na uradni naslov, ki je: Delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani, Poljanska cesta 12.

Čitalnica Delavske zbornice v Gradišču v Ljubljani bo v zimskem času odprta vsak delavnik od 10—12 in od 4—9 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa kakor doslej od 9—12. Za dijake je dovoljen obisk čitalnice samo ob delavnikih dopoldne in do pol 6 popoldne. Izven teh ur je dovoljen obisk čitalnice samo delavcem in nameščencem. To omejitev za dijake smo morali napraviti radi prevelikega prometa. Dijaki itak lahko obiskujejo čitalnico podnevi in pustijo ob večerih in praznikih prostor delavcem in nameščencem. Knjižnica pa bo kakor doslej odprta ob delavnikih od 10—12 in od pol 6 do 9 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9—12. — Prosvetni odsek DZ.

Strasna smrt železniškega delavca. Pretekli terek se je dogodila na železniški postaji Pazarič pri Sarajevu težka nesreča. Železniški delavec Milan Milanović je padel z vozeče lokomotive tako nesrečno, da so ga zgrabila kolesa in ga čisto razmrevarila. Milanović, ki je bil splošno spoštovan, zapušča štiri otroke.

Napad iz zasede. V terek 13. decembra zvečer se je vračal iz vevške papirnice domov v Dobrunje zidarski polir Valentin Grad. Nekako sredi poti na samem je počil strel, Grad se je pa zgrudil. Dobil je kroglo v nogo in je bil prepeljan v bolnico. Preiskava se suče v tej smeri, ker je bil baje Grad radi svojega nastopanja nepriljubljen pri delavcih. Dozdaj so arretirali dva, osumljenih pa je več. Streljalo se je iz vojaške puške, našli so prazno patrono, le puške ni nikjer.

Silen mraz je nastal po vsej Evropi. Na Dunaju ne pomnijo tako ostre zime že od 1914. leta. Vsi inozemski časopisi so polni notic o silnem mrazu v raznih delih sveta in s tem je zanje opravljeno. Bogataši se zavijejo v tople kožuhe, doma pa jim drugi kurijo peči, zato zime niti ne občutijo. Nekaj drugega pa je z ubožnim delovnim ljudstvom. Gara, največkrat še na prostem, ne zasluži pa toliko, da bi toplo oblekel vsaj svojo dečo! Tem pa s suhimi časopisnimi noticami o mrazu ni prav nič pomagano. Brez časopisov ga presneto čutijo...

TPD — velika »dobrotnica«. Proti trboveljskemu proračunu za leto 1928 je TPD vložila protest in sicer radj kopalnice, klavnice, socialnega urada itd. Seveda, kjer gre za gmočno, socialno in higiensko vprašanje delavstva družbe, tam mora dična »delavska dobrotnica« vedno protestirati. Da bi pa družba protestirala zato, ker bi sama rada rešila ta vprašanja, tega pa mi ne verujemo. Dovolj časa je imela že na razpolago, njena moralna dolžnost je tudi bila, toda pri TPD računajo vedno rajši z dividendami. Radovedni smo zelo, koliko bo pritožba zalegla. Skoro pa bi stavili, da bo

proračun vsled teh postavk zavrnjen. Ja, kapitalu se ne spleča zameriti, ker ta večkrat lahko vrže s svoje bogato obložene mize kako drobtinico dol...

Dve težki nesreči v Trbovljah. Pretekli ponedeljek se je pri podjetju Dukič in drug v Trbovljah težko ponesrečil mladoletni delavec Stanko Tratar, zaposlen pri vzpenjači za premog, ki nosi še od delavstva pridjano ime Semering, in to radj opasnega dela, ki ga delavec tam vrši, ker ta ne more zbežati v slučaju, če se voziček za premog odtrga od vzpenjače, kakor se je pri tej nesreči zgodilo. Nesreča se je prigodila na način, da se je voziček odvezal in z vso silo drvel v nižavo. Tratar je bil pri tem delu šele prvi dan in je delal šele prvi šiht. Drvečega vozička se je tako ustrašil, da je postal kar trd in se ni mogel premakniti z mesta. Voziček se je zaletel v Tratarja in ga smrtnonevarno poškodoval. Drugi slučaj je podoben prvemu. Na poševni progi na Dobrni se je na mestu, kjer dobi proga drugo ležečo smer, odpela veriga od vozička, maček pa, ki bi bil moral odpeti voz obdržati, ni bil v redu, in voziček je zdrvel v nižino ter zdrobil Ivanu Podbevšku nogo in ga tudi sicer težko poškodoval.

Še ena nesreča v premogovniku. Pretekli četrtek pa je nesrečno končal električar Franc Levstek v kočevskem rudniku. Hotel je v rov, da bi nekaj tam dolj popravil, zato je hotel kar v temi stopiti v dvigalo. Bil je tega vajen. Toda v njegovo nesrečo dvigala ni bilo na oni strani, zato je stopil v prazno in zgrmel 64 metrov globoko v rov, kjer so ga takoj po padcu tam svoj borni kruh si služili rudarji našli vsega razbitega. Pokojnik je bil dober delavec, star 40 let. Najbolj ga bo pogrešala žena in štiri nepreiskrbljeni otroci. Slučaj je naletel v Kočevju na splošno sočuvstvanje.

Stavka v Dugi resi. Kakor smo že poročali, stavkajo delavci v veliki tekstilni tovarni v Dugi resi. Tovarna se krčevito brani zvišati delavske plače, ki znašajo sedaj od 23 do 80 Din na teden in grozi, da bo ustavila vse delo. Nerazumljivo pa nam je, kako more tovarna v svojo obrambo razširjati po časopisih vesti, da vsled tega ne more pristati na zvišanje, ker ji gre kupčija slabo, dočim mi dobro vemo, da gre najbolj pšenica v klasje ravno tekstilni industriji in da je tudi ta tovarna sama izkazala dva milijona dinarjev čistega dobička in namerava še dvigniti svoj kapital. Taka poročila, katera seveda ponatiskuje marljivo vse naše dnevno časopisje brez izjeme, so pač največja opora kapitalističnemu molohu. Zakaj se naše dnevno časopisje, ki seveda na vse načine poskuša, da bi se priljubilo in razširilo tudi med delavstvom, ne postavi na stran v dotični tovarni zaposlenega delavstva, ki živi v velikanski revščini in ga izmозgava družba, kakor da bi cela okolica živela le v eksploatacijo tovarni? — Plačajte delavca kakor se spodob, za nedelo v upravnih svetih pa dol z nagradami! Žalibog se pa dogaja ravno obratno. — Kdor ne dela, naj ne je!

Društvo diplomiranih babic v Ljubljani. Božični teden, o kako pomemben teden, o kako sveti, blaženi čas! Mir ljudem na zemlji, tako nam kliče božiček iz višave. A med nami so dan na dan le pritožbe na društvo in prošnje: »Pomagajte mi, meni je življenje nezno, moja sosedka mi škoduje, kjerkoli mi more.« Zelo težko stališče ima društvo. Vse naj uravna, vse naj popravi. Da, drage članice, društvo si je nadelo težko nalogo, da po možnosti pomaga svojim članicam, da zboljša ta že tako zatirani poklic, da zboljša gmočni položaj itd. Najbolj pa želi društvo ravno sedaj ob božičnem času, da se vse članice prijateljsko združite, da si ena drugi pomagata in videle boste, da vam zapoje zvon božične noči vse lepše in čistejše, nego če vztrajate v medsebojni borbi. Zato sklenite vse obljubo, da pomagate društvu naš stan povzdigniti na dobro ime, a tudi ne pozabite, da imamo dolžnost skrbeti za našo starost. Zato pristopite, katere še niste, k starostnemu zavarovanju, k naši samopomoči, da vam po težkem, trudapolnem delu ne bo treba prositi miloščine od ljudi, kateri še našega, odgovornosti polnega dela, ne plačujejo radi, a koliko manj šele prostovoljnega daru. Mazaštvo, drage tovarišice, odpravimo v najkrajšem času. Na boljše bodočnost upajmo! Delujmo na to, da ne propademo v medsebojnem sovraštvu, temveč želimo vsem našim sotrpinkam vesele praznike in srečno novo leto 1928!

I. delavsko konzumno društvo.

V letu 1895 se je usanovalo sedanje I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani, ki se je po težkih borbah in hudih časih dvignilo na sedanjo višino.

1. decembra se je vršil občni zbor tega društva za 32. poslovno leto, katerega je vodil podpredsednik g. Anton Kralj.

Poslovno poročilo je podal ravnatelj Al. Kocmur, v katerem je pojasnil delovanje pa tudi težave, s katerimi se ima društvo boriti.

Iz računskega poročila posnamemo, da je imelo društvo (zadruga) koncem računskega leta 9310 članov z 9918 deleži. Čisti dobiček ali prebitok znaša 112.672 Din. Vsota 3 odstotnega popusta od kupljenega blaga je dosegla višino 449.876 Din. Društvo je imelo v poslovnem letu 28 prodajalnic. Blagajniškega prometa je bilo 30.558.029 Din. Hranilne vloge so znašale 383.243 Din. Na zavarovalninah se je plačalo 304.362 Din, rezervni sklad pa je znašal 718.456 Din. Občni zbor je na predlog nadzorstva odobril računski zaključek in izvolil zopet stari odbor in tudi isto nadzorstvo. Načelstvo si je izbralo za predsednika zopet dr. Gosarja.

Krekova mladina.

VSEM TOVARISEM, TOVARIŠICAM
BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ!
CENTRALA

OGENJ KRŠČANSKO SOCIALISTIČNE
MLADINE.

Božični mir bo kraljeval te dni nad vsemi ljudmi, ki so blage volje. Božje Dete je prineslo blagovest, mir. Domačnost in prijetnost je ta praznik za vse, ki žive in čutijo še z Bogom-človekom. Toda isto božje Dete je prineslo tudi vihar, boj in razpor na zemljo. »Nisem prišel prineset vam mir, ampak razpor...« (Luka 12, 50). — Večno v nasprotju sta si laž in resnica, večna je borba luči in teme. — Vedno znova se poraja Krist v srcih svojih izvoljenih, vedno z nova je v srcih človeških Advent in pričakovanje: Vedno zopet pričakujemo odrešilne besede za vse človeštvo. — Toda v nas je ta beseda, v nas je sila in moč, da se odrešimo vsi — samo hoteti moramo. Da postanemo vsi bratje in sestre — v Kristu.

Prvo pa je, da se spoznamo, zavemo in dvignemo. Spoznali se bomo z besedo in pismom in z listom, ki bo našega mladega, močnega hotenja izraz. Ko se spoznamo, se zavemo! In možna stanovska zavest nas bo krepila, dvignila, da postanemo vsi zmogni postati res nosilci nove kulture, novega rodu.

Moste. V petek 23. decembra ob 8 predavanje socialne šole. Predava tov. Sattler.

Vič. Sestanek 23. decembra ob 8 zvečer v društveni dvorani. Govori tov. Jože Vombergar.

Vič. Naša podružnica je po zadnjem občnem zboru zelo oživela. Začela je s predavanji splošne vsebine, v januarju pa se bo pričela Krekova socialna šola. Vkljub slabim finančnim sredstvom se je lotila poleg tega še večernih tečajev ter se letos vrši tečaj za nemščino in sicer prvi in drugi oddelek, katerega obiskuje preko 40 gojencev. Tamburaški zbor razpolaga sedaj s 14 instrumenti in bo v približno dveh mesecih stopil pred javnost. Prepotrebno gibanje med našo mladino je dobilo v tem letu velik razmah.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Naša podružnica priredi dne 26. decembra ob 3 popoldne v društveni dvorani predstavo »Deseti brat«, ljudska drama v 5 dejanjih. Po predstavi se vrši velik in izredno bogat srečolov. Srečka stane 1 Din. Med odmori svira naš priljubljeni tamburaški zbor. Igra se ponovi na praznik sv. Treh kraljev. K obilni udeležbi vjudno vabi odbor.

Viničarsko krožje priredi v dneh 5. in 6. januarja 1928 socialno poslovni tečaj za odbornike in zaupnike naših podružnic Sv. Miklavž, Ljutomer in Zavrč. Tečaj se bo vršil v prostorih društvenega doma Sv. Miklavž. Spored tečaja se bo objavil prihodnji Udeleženci tečaja bodo dobili vabila na dom. Vabimo tudi naše agilne tovariše od SZV, odbornike in zaupnike iz Svetinji, Ljutomera, Sv. Bolfenka in Sv. Miklavža. Začetek točno ob 9 dopoldne. — Odbor.

Dopisi.

Tržišče. V petek 16. decembra se je vršila seja tržiškega občinskega odbora. Najvažnejša točka dnevnega reda je bil občinski proračun za leto 1928, kateri znaša okoli 750.000 Din. Nova in zanimiva postavka v proračunu je 15.000 Din kot županova plača. To je novo breme, katero se bo naložilo na pleča tržiških davkoplačevalcev. Pri proračunski debati je prav neprijetno dirnilo g. župana, ko je odbornik SLS predlagal, da se ta postavka črta iz proračuna, ker župan ima že itak za nagrado občinski lov. Kakšen vik in krik bi nastal v nasprotnem taboru, ako bi to breme naložili pristaši SLS! Podroben proračun tržiške občine priobčimo pozneje, da si ga bo delavstvo lahko ogledalo. Danes samo še nekaj podatkov iz naše občinske politike. Upokojil se bo gozdar Franc Toporiš in bo dobival mesečno 300 Din pokojnine. Na njegovo mesto bo prišel, oziroma je že »začasno« nastavljen Miha Primožič. — Večina v občinskem odboru je sklenila postaviti zasilno bolnico iz barake, katero je dobila občina od države na račun vojne odškodnine. V ta namen se je votirala vsota 100.000 Din. Ob priliki tozadavne debate v občinski seji je g. župnik svaril večino, da naj dobro pomisli, kaj se hoče delati, da ne bo to samo v veliko breme tržiški občini. Hvalvreden pa je sklep občinskega odbora, da naj občina odstopi Stavbeni zadrugi stavbišče brezplačno. S tem je večina pokazala, da ima umevanje za reševanje stanovanjskega vprašanja v Trzišču.

Hrastnik. Skupina Strokovne zveze rudarjev v Hrastniku sklicuje svoj izredni občni zbor dne 24. decembra 1927 popoldne ob 4. uri v gostilni gosp. Janeza Šentjura, Brnica pri Hrastniku. Dnevni red: Poročilo odbora. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. Sprejetje novih pravil. Razno. Dolžnost vsakega našega člana je, da se tega občnega zbora sigurno udeleži. Člani pripeljite svoje tovariše.

Maribor. V ponedeljek dne 19. t. m. je v soc. šoli JSZ v Mariboru predaval tov. Edi Kocbek o temi: Sodobna Rusija in kršč. socializem. Predavanje je bilo silno zanimivo, kajti predavatelj je s svojimi izjavami tako nazorno naslikal zgodovinsko kot sedanje stanje Rusije z ozirom na svelovno razpoloženje, ki ga je ruska revolucija ustvarila. Za to zanimivo predavanje se tov. Ediju kar najiskrenejše zahvaljujemo, ter upamo,

da se bo še čestokrat kateri oglašil med nami, kljub slabi udeležbi, ki smo jo imeli. Saj pregovor pravi: iz malega raste veliko; upamo, da bo tudi v Mariboru delavska mladina iz svojih vrst vzgojila, kot je že nekatere, še nove borce, ki bodo šli neustrašeno v boj za svoje kršč. soc. ideje.

Prevalje. V nekdanjih prostorih Mohorjeve družbe na Prevaljah je v nedeljo zjutraj bil ubit od električnega toka 25 letni brezposelni delavec Viktor Lagoj. Nesrečnež je hotel poiskati staro železo in druge stvari, po nesreči pa je zagrabil za električno žico, v kateri je bil močan tok. Njegov smrtni krik je opozoril v bližini se nahajajoče ženske, ki so pa našle mladeniča že mrtvega.

Naše izseljeniško vprašanje.

Težko nalogo je prevzel izseljeniški odsek Jugoslovanske strokovne zveze. Prišel je orati nepoznano ledino med Slovenci.

Že prvi začetek tega oranja je rodil veliko uspeha. Iz vseh strani Evrope so se oglasili naši delavski voditelji, predsedniki raznih naših slovenskih katoliških izseljeniških rudarskih društev, kakor tudi zvezni predsednik in razni drugi agilni člani teh društev, kakor tudi njih duhovni voditelji. Samo en pogled v to obširno korespondenco pokaže, da je treba posvetiti izseljeniški vprašanju kar največjo pozornost. Predvsem mora izseljeniški odsek brezhibno in točno poslovati z vsemi izseljeniki. V to svrhu mora zainteresirati zlasti tudi širšo javnost, ki mora priskočiti izseljeniškiemu odseku na pomoč.

Našim izseljencem primanjkuje najprimitivnejših učnih knjig, kakor prvih čitank, molitvenikov, katekizmov, pesmaric itd. Naši izseljeniki v Franciji, Belgiji, Nemčiji in na Holandskem so zelo raztreseni. Vsled tega morajo stariši sami učiti svoje otroke slovensčine t. j. materinega jezika.

Ker pa so te rodbine večinoma delavske (rudarske), zato jim pač za knjige primanjkuje potrebnega denarja.

Naš narod v tujini pa bo prenehal biti naš že v prvi generaciji, ker bo ob današnjih razmerah izgubil svoj materini jezik in vero, za katero mu zlasti primanjkuje vnetih duhovnikov.

Izseljeniški odsek bo po svojih močeh pomagal rešiti vse te zapuščene veje našega dragega slovenskega

naroda. Upamo, da nam pri tej dobrodelni akciji uspešno pomagalo tudi ministrstvo prosvete in ministrstvo za socialno politiko.

Razno.

Plače in cene v ameriški jeklarski industriji. Prav poseben primer prave razdelitve vsestranskih koristi in izboljšanja, ki ga je prinesla racionalizacija, rudi ameriška železna in jeklarska industrija. Povprečni zaslužek v tej industriji zaposlenih oseb (delavstva in nameščencev) je znašal l. 1901. 825, l. 1926. pa 1870 dolarjev (izraženo 48.860 Din, oziroma 110.420). To znači prirastek za 127 procentov, medtem ko se je istočasno število delovnih dni znižalo za 18 odstotkov. Poleg tega pa so cene surovega železa ostale popolnoma iste, jeklo pa se je v več kot 20 letih podražilo le za okoli 25 odstotkov.

Brezposelnost v Evropi. V navedene številke so všteti po večini samo oni brezposelni, ki dobičujejo od države podporo. Zato te vsote pravzaprav ne podajajo pravega stanja brezposelnih v kaki državi. Številke voljajo za mesece oktober in november. Nemčija 455.000, Angleška 1.126.000, Nizozemska 45.658, Švica (pri 4 milj. prebivalcev) 8.900, Švedska 30.000, Belgija 32.000, Ogrska 12.700, Litavska 1.300, Finska 900. To so države, v katerih je brezposelnost vsaj deloma padla. Dalje: Danska (mnogo) 45.000, Norveška 48.000, Italija 263.000, Francija 30.000, Poljska 138 tisoč, Rusija (pri 144 milijonih prebivalcev) 1.500.000, Nemška Avstrija (izredno veliko) 135.000. To pa so dežele, kjer je število brezposelnih ali še vedno enako stanju v januarju 1927 ali pa je brezposelnost celo narasla. Tako n. pr. v Italiji in na Poljskem.

Nekaj iz Rusije. V ruski industriji je zaposlenih preko dva milijona delavcev. V času od oktobra 1925 pa do aprila 1927 je zraslo število zaposlenih za 9 odstotkov, celokupna produkcija se je zvišala za 26 in povprečna storitev delavcev za 20 odstotkov. Plače so se v tem času zvišale za 15 odstotkov, medtem ko so cene življenjskim potrebščinam zrasle za 10 odstotkov. — V tekstilni in petrolejski industriji se približuje produkcija predvojnemu stanju,

produkcija premoga pa je predvojno višino že prekoračila. Nasprotno pa je kovinska industrija dosegla šele polovico predvojne višine. V splošnem produkcija v Rusiji vse bolj dosega predvojno stanje in se nje vpliv čuti v močni meri tudi že na svetovnem trgu, posebno v nekaterih panogah, kakor žito, les, petrolej itd.

Koliko ljudi se izseli iz Jugoslavije. Meseca avgusta t. l. se je izselilo iz naše države skupno 1743 oseb; med temi moških 1215, ženskih pa 528. Primeroma največ se jih je izselilo iz Dalmacije, takoj za njo pa sledi Slovenija z 276 osebami. Največ se jih izseli v splošnem v Združene države, Argentino in Brazilijo.

Za kratek čas.

To že gre. Petletnega Vilka je dobra teta poučila, da se v nedeljo ne sme igrati in uganjati norčij, ker je ta dan namenjen le cerkvi in pobožnosti. Pa ga je vseeno zalotila, ko je ravno prevažal papirnato ladjico po domači luži. »Ali ti nisem pravila, da je greh prevažati ladje ob nedeljah!« — »Ne budi huda, tetica, saj to ni voznja za zabavo, temveč le misijonska ladja, ki potuje v Afriko.«

Previden je. »Ti, zakaj si se pa temu gospodu odkril? Ali te pozna?« — »O, mene ne, pač pa moj klobuk.«

Preveč zahteva. Mala Mimica sreča pismonošo in ga vpraša, je-li ima zanjo kako pismo. »Kako pa ti je ime?« — »Jo vpraša sel. Pa mu zabrusi mala: »Kar pogledaj na pismo, če je kako zame, je itak moje ime gori!«

Prijateljica. »Kako ti je kaj vseh novih klobuk?« — »Zelo je lep in prav okusen.« — »Tvoje priznanje me pa prav veseli.« — »Veš, ko so bili takile moderni, sem ga tudi jaz imela.«

Izdal se je. Sodnik: Vi pravite, da ure niste ukradli? Obdolženec: Ne, kupil sem jo. Sodnik: Tako? Koliko ste pa dali zanjo. — Na, za ceno sem pa pozabil vprašati.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1356 Din, za 100 lir 308 Din, za 1 dolar 5650 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREZENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORSTNIKOV TRG ŠT. 4.

II. BRZOJAVKA

vsem prizadetim članom I. delavskega Konzumnega društva v Ljubljani.

Letošnja dividenda znaša okroglo 450.000 Din ali 1.800.000 Kron in se je za čas od 1. I. do 30. VI. 1927 pričela izplačevati pretečeni ponedeljek. — Vsak član, ki ima dobiti 3% popust, naj se torej čimprej oglasi v svoji poslovalnici.

ODBOR.

Franz Herwig — L. A.:

15

Sveti Boštjan iz predmestja.

Moderna svetniška legenda.

Zakaj le tu šepetajo, ondi rjovejo, tam presunljivo kriče? Ljudje so se družili, polzeli naprej kot lava, in goreči. Kam so polzeli? Smrtonosno orožje so donali in privražali, kričeče zastave so plapolale. Kakšen boj je bil to, nespamet in brezsmotern, ko ni šlo za Boga? Zeleni sijaj iz Luciferjevih zverinskih oči jih je docela zajel; takoj so bila razbita izložbena okna velikih trgovin; zavoji, zaboji, orodje, posode — vse so metali na cesto, vozove cestne železnice so prevračali in razbili, v bankah so pokali raztrgani naboji, v rokah polno bankovcev so tekali kričaje naokoli, braneč z ugrizi in brcami svoj plen. Iz razvalin so nastajale bariкаде. Ženske v raztrganih bluzah so med plesom visoko dvigale noge, iz odprtih vinskih sodov so zajemali opotekajoči se s klobuki in čepicami. Stranke so se trgale med seboj za prazen nič. V zamolkem gromu medsebojno vrženih granat so se zvijale stokajoče žrtve. Dva vojaka, nič hudega sluteč, sta se peljala na vozu polnem kruha, in bila z nožmi razmesarjena, otroci so vriskaje stopicali na njih telesih, mejtem ko so psi s plašnimi očmi rjove zbežali.

Boštjan je spel s svojo družbo nazaj v katakombi. Od gruče besnečih so bili raztepeni na vse

kraje. Boštjan je velel preostalim, da se poedini poskrijejo v svojih domovih. Hoteli pa so ostati pri njem in v kleti so se ihteli gnetli okoli njega. Z glasnim in trdnim glasom je molil, bil je (glas) kakor posvečena lučka, prižgana v neurju. Ujedljivo prasketanje strojníc je naraslo v orkan, kot zmagoslavni udarci na boben, so padali vmes strelji topov; od časa do časa je trepetajoči odjek granatnega strela pretresel vso hišo. »Mi ne prosimo za varnost,« je molil Boštjan in dvignil svoje oči, »mi ne molimo za naše življenje. Na kolenih prosimo Boga za duše onih, ki se more. O, da bi se oči umirajočih ne zaprle popreje, preden niso sprejele vase vsaj iskrico bežjega plamena! O, da bi duša dcumela z zadnjo močjo vsaj temno slutnjo poveščanja! Bog, potegni jo k Sebi! Saj vendar vidiš, da ne vedo, kaj delajo.«

Družba je visela na njegovih ustnicah, katerih moč je njihove prisilila, da so se nemo pregibale. Več gruč ljudi, hitro zapored, se je vsijivo glasno nateplo na dvorišče. Vsi so bili pijani sovraštva, besnosti, vina; znojni in strjeni lasje so štrleli v koničastih šopih okoli fanatičnih čel, posamezni glasovi hripavo krakali; trepetajoče in drgetajoče roke so merile puškine cevi na klečeče. Ženske so besne pljuvale; dve kupljenki, nekoč v Boštjanovih rokah malone rešene, so se sedaj maščevale s tem, da so kričaje metale kamenje, steklenice, blato skozi okna v klet. Vsi so rjovelí kakor živali in bi radi kakor zveri usekali svoje zobe v meso smrtno zasovražene. Mladi voditelj je skočil na-

prej in zaklical: »Sedaj kristjani, odločite se! Če ljubite stiskane in izgnanne, uboge in bedne tako, kot čenčate, na našo stran! Orožje v roko! Zmagoslavni dan proletarcev je napočil! Če pa je vaše srce na strani tlačiteljev — — —«

»Nehaj!« je Boštjan rekel nevoljno. »Mar ne veš, da strojnice ljudi ne morejo odrešiti? Mi ne sovražimo, samo ljubiti moremo.«

Človek je skočil naprej in ga udaril s pestjo v obraz. »Prerok, nikakega poguma nimaš, brani se vendar!«

(Konec prihodnjic.)

Nova povest v novem letniku »Pravice« nosi naslov

„Milica, otrok bolesti“

in je izvršno delo našega slovenskega pisatelja Slavka Savinška. Pravkar izhaja njegov zanimiva povest v »Domoljubuk«. Milica je pa delavska dekle. Hčerka delavca, prelep otrok, vsa živahna, nadarjena, ljubka. Potem pride nesreča — pade v ledenomrzlo vodo, ohromi, noge so za vedno pokvarjene. Toda roža cvete, četudi je debela krivo. In živo srce se ne da ugnati. Pólje, bije, prosi, ihti — — — ljubezni hoče. Vso to trpko razdvojenost, boj za pošteno življenje, spomladno hrepenenje, in ljubezen in — smrt Milice opisuje nova povest »Pravice«. — Ostanite vsi zvesti — dobite novih prijateljev našemu listu.